

Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Høgskolen i Østfold og Høgskolen Kristiania

Innhold

Bakgrunnsdokumenter	2
Innledning.....	2
Formål.....	2
1. DEL I: Generelle forhold	3
1.1 Hva menes med brudd på anerkjente forskningsetiske normer?	3
1.2 Prinsipper for behandling av en sak	3
1.3 Vern av varsler og påklaget	4
1.4 Offentlighet	4
2. DEL II: Behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer før saken eventuelt sendes videre til behandling i Redelighetsutvalget	5
2.1 Ansvarsfordeling.....	5
2.2 Hvem kan melde inn et mulig brudd?	5
2.3 Hvem meldes det til og hvordan?	5
2.4 Forberedelse av saken og avgjørelse om videre saksbehandling der saken er meldt til Prorektor	5
3. DEL III: Behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer når en sak er meldt inn til formell behandling i Redelighetsutvalget.....	7
3.1 Redelighetsutvalget.....	7
3.2 Saksforberedelse	7
3.3 Uttalelser i saker om mulig brudd på forskningsetiske normer	7
3.4 Klageadgang	8
3.5 Avsluttende bestemmelser	8
3.6 Forholdet til Granskingsutvalget	9

Bakgrunnsdokumenter

- LOV-2017-04-28-23, Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)
- LOV-2005-04-01-15, Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)
- De Nasjonale Forskningsetiske Komiteer, <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/>
- The European Code of Conduct for Research Integrity, <https://allea.org/code-of-conduct/>

Innledning

Høgskolen i Østfold (HIØ) og Høgskolen Kristiania (Kristiania) er begge undervisnings og forskningsinstitusjoner som gjennom sine forskere søker ny kunnskap, sannhet og innsikt. Kravet til god forskeradferd og forskningspraksis er omtalt i både universitet- og høyskoleloven og i forskningsetikkloven. Gjennom disse lovbestemmelsene plikter institusjonene¹ og deres vitenskapelig ansatte² å sikre og å etterleve anerkjente forskningsetiske normer. Dette gjøres blant annet ved å ha gode interne rutiner for behandling av tilfeller der det er mistanke om brudd på etisk ansvarlig forskeradferd eller forskningspraksis. I henhold til forskningsetikkloven § 6, er institusjonene videre pålagt å ha et uavhengig redelighetsutvalg.

Formål

Høgskolen i Østfold og Høgskolen Kristiania har fra 2024 et felles redelighetsutvalg som følger «Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Høgskolen i Østfold og Høgskolen Kristiania». Retningslinjene angir rutiner for behandling av saker hvor det foreligger mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer knyttet til vitenskapelig virksomhet ved en av institusjonene.

Retningslinjene er delt inn i tre deler;

- **Del I** angir generelle forhold for behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer,
- **Del II** angir rutiner for behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer før en sak eventuelt sendes videre til behandling i Redelighetsutvalget,
- **Del III** angir rutiner for behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer når en sak er meldt inn til formell behandling i Redelighetsutvalget.

---

¹ LOV-2017-04-28-23, § 5

² LOV-2017-04-28-23, § 4 3 1

1. DEL I: Generelle forhold

1.1 Hva menes med brudd på anerkjente forskningsetiske normer?

Forskningsetikkloven benytter «uredelighet» som samlebetegnelse for brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Med anerkjente forskningsetiske normer menes allment aksepterte standarder for god forskningspraksis som er forankret i forskersamfunnet selv. Faglig uenighet, uheldig håndtering uten dårlige intensjoner, arbeidsrelaterte konflikter, eller lignende forhold regnes ikke som uredelighet.

Brudd på forskningsetiske normer kan ha en varierende alvorlighetsgrad og det vises derfor normalt til at brudd på anerkjente forskningsetiske normer omfatter alt fra slurv, unøyaktighet og lignende, via mer alvorlige brudd, til de mest alvorlige: «vitenskapelig uredelighet». «Vitenskapelig uredelighet» er definert i forskningsetikkloven § 8 annet ledd, der det følger at: «Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning». Lovens forarbeider avgrensner begrepet mot de mindre alvorlige bruddene, slik at for eksempel uvesentlige tilfeller av plagiat ikke er omfattet av begrepet «vitenskapelig uredelighet», selv om plagiat er nevnt eksplisitt i lovbestemmelsen.

1.2 Prinsipper for behandling av en sak

Det er til enhver tid i samfunnets og institusjonenes interesse at mulige brudd på forskningsetiske normer blir behandlet på en konsistent og transparent måte. Det følger av forskningsetikkloven § 6 at forvaltningslovens kapittel IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak) og kapittel V (om vedtak) gjelder for disse sakene. Videre er følgende prinsipper inkorporert i behandling av saker (iht. The European Code of Conduct for Research Integrity):

- Behandlingen skal være rettferdig, grundig og så effektiv som mulig uten å gå på bekostning av nøyaktighet.
- Prorektor for forskning (HiØ) /Prorektor for forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid (Kristiania) (heretter omtalt som prorektor), Redelighetsutvalgets medlemmer og administrativ saksbehandler skal vurdere egen habilitet før behandling av enkeltsaker.
- Behandlingen av saken skal lede til en konklusjon.
- Konfidensialitet skal sikres i alle ledd av behandlingen for å beskytte de som er involvert, med mindre annet følger av lov³.
- Personer beskyldt for brudd på forskningsetiske normer gis full tilgang til og uttalerett om alle sider av saken.

---

³ Offentlighetsloven eller forvaltningsloven kapittel IV 4

1.3 Vern av varsler og påklaget

Dersom det er meldt inn en sak om mulig brudd på forskningsetiske normer, skal institusjonen:

- godta at feil og tolkningsfeil kan begås i god tro og ikke anses som brudd på forskningsetiske normer, og like ens at mistanke kan varsles på feil grunnlag, men i god tro.
- se til at varsleren ikke utsettes for represalier⁴.
- sørge for at den som ble påklaget, men ikke funnet uredelig, renavskes (se *avsnitt 3.5.2 Ivaretagelse av partene når anklagen ikke fører frem (renvasking)*)

1.4 Offentlighet

Allmennhetens rett til innsyn i dokumenter i saker om mulige brudd på forskningsetiske normer følger reglene i offentlighetsloven⁵. Opplysninger knyttet til en innmeldt sak om mulig brudd på forskningsetiske normer kan unntas offentlighet fram til saken er ferdig behandlet^{6,7}. I tillegg kan opplysninger knyttet til noens personlige forhold holdes tilbake etter at saken er ferdig behandlet⁸.

---

⁴ LOV-2005-06-17-62 (arbeidsmiljøloven) § 2A-2

⁵ LOV-2006-05-19-16

⁶ LOV-2017-04-28-23, § 11.

⁷ LOV-2006-05-19-16, §14

⁸ LOV-2006-05-19-16, § 13 5

2. DEL II: Behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer før saken eventuelt sendes videre til behandling i Redelighetsutvalget

2.1 Ansvarsfordeling

Rektor: Ansvarlig for all forskningsaktivitet ved HiØ/Kristiania og skal orienteres om alle meldte saker fra relevant institusjon.

Prorektor: Delegert ansvar fra rektor til å forberede og behandle innmeldte saker.

Dekan: Aktuell(e) dekan(er) plikter å bistå prorektor i saksutredningen om nødvendig.

Instituttledere ved HiØ: Har personalansvar for forskere

Prodekaner for forskning ved HiØ: Personalansvar for stipendiater

Prodekaner og instituttledere ved Kristiania: har personalansvar for forskere og stipendiater

Sekretær for Redelighetsutvalget: Bistår prorektor ved behov

2.2 Hvem kan melde inn et mulig brudd?

Alle kan melde ifra om et mulig brudd på forskningsetiske normer i saker som har tilknytning til vitenskapelig virksomhet ved HiØ eller Kristiania. Både interne og eksterne personer og/eller grupper kan altså melde ifra og det er ikke et krav om at innmelder selv har blitt rammet av det kritikkverdige forholdet.

2.3 Hvem meldes det til og hvordan?

Det er ønskelig at saker om mulige brudd på forskningsetiske normer forsøkes løst så tidlig som mulig og på lavest mulig nivå:

- Søk råd hos forskningsetisk rådgiver i Avdeling for forskningsstøtte og bibliotek via forskningsetikk@hiof.no / forskningsetikk@kristiania.no
- Ta forholdet opp med den det gjelder
- Søk råd hos kolleger, i fagfellesskapet eller andre du har tillit til
- Diskuter saken med nærmeste leder eller forskningsgruppeleder

Dersom det ikke anses som mulig eller hensiktsmessig å forsøke saken løst på den måte som er angitt over, skal saken meldes inn via:

- **HiØ: «Si ifra»/SDI Postmottak**

«Si ifra»/SDI Postmottak: Skriftlige meldinger via Nettskjema blir sendt til postmottak@hiof.no, som beskrevet i HiØs varslingsrutiner⁹. Nettskjema fra «Si ifra» sendes sikkert digitalt i HiØs sak- og arkivsystem. Saker som omhandler mulige brudd på forskningsetiske normer, har prorektor som mottaker.

- **Kristiania:** Skriftlige meldinger via Nettskjema blir sendt til forskningsetikk@kristiania.no, som beskrevet i Kristianias varslingsrutiner.¹⁰ Nettskjema lagres digitalt i Kristianias arkivsystem. Saker som omhandler mulige brudd på forskningsetiske normer, har prorektor som mottaker.

2.4 Forberedelse av saken og avgjørelse om videre saksbehandling der saken er meldt til Prorektor

⁹ <https://www.hiof.no/om/hms/si-i-fra/varslingsrutiner/index.html>

¹⁰ <https://www.kristiania.no/forskning/forskningsstotte/forskningsetikk/>

2.4.1 Saksforberedelse

Prorektor skal før undersøkelser settes i verk vurdere egen habilitet i samsvar med forvaltningslovens kapittel II¹¹. Prorektor skal uten unødig opphold sette i verk nærmere undersøkelse av saken. Forvaltningslovens kapittel IV om saksforberedelse ved enkeltvedtak gjelder for disse undersøkelsene¹². Det innebærer blant annet at sakens parter skal varsles og gis anledning til å uttale seg¹³, at prorektor har utrednings- og informasjonsplikt¹⁴, og at partene har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter¹⁵.

Alle vesentlige trinn i prosessen skal noteres og det skal lages referater fra alle møter. Samtlige dokumenter som innhentes eller produseres i tilknytning til undersøkelsene av saken skal arkiveres.

Prorektor kan ved behov få bistand fra sekretær for Redelighetsutvalget til å gjennomføre nødvendige undersøkelser. Respektive dekan(er) og instituttleder(e) og andre administrative ressurser plikter å bistå med opplysning av saken dersom det er behov for dette.

2.4.2 Avgjørelse om videre saksbehandling

Når saken er tilstrekkelig opplyst, skal prorektor avgjøre den videre saksbehandlingen. Avgjørelsen fattes i samsvar med ett av de følgende alternativene:

1. Saken avvises fordi den vurderes som en ren personalsak og oversendes HR-avdeling ved relevant institusjon.
2. Saken avvises som «åpenbart grunnløs». Dersom saken avvises, gjelder reglene i forvaltningslovens kapittel V (om vedtak) for denne avgjørelsen. Det innebærer at den skal skje skriftlig, være begrunnet og sendes til partene. Avvisning er endelig og kan ikke påklages.
3. Saken forsøkes løst på et lavere nivå ved å involvere berørte, ledere og eventuelt tillitsvalgte,
4. Saken behandles videre av institusjonen med prorektor som ansvarlig, se del III avsnitt. 3.2 flg. for nærmere saksbehandlingsregler som gjelder tilsvarende for institusjonen og Redelighetsutvalget.
5. Saken oversendes Redelighetsutvalget for behandling, se del III.

---

¹¹ LOV-1967-02-10, § 6 flg.

¹² LOV-2017-04-28-23, § 6 første ledd

¹³ LOV-1967-02-10, § 16

¹⁴ LOV-1967-02-10, § 17

¹⁵ LOV-1967-02-10, § 18 6

2.4.3 Tilfeller der saken skal oversendes Redelighetsutvalget

Prorektor sender saken til Redelighetsutvalget for behandling:

1. Dersom det foreligger mistanke om alvorlige brudd på forskningsetiske normer (vitenskapelig uredelighet)
2. Dersom en av partene ønsker en uttalelse fra Redelighetsutvalget, gitt at saken ikke omfattes av *avsnitt 2.4.2. pkt. 1-4*
3. Dersom prorektor, uten hensyn til sakens alvor, mener at det er behov for en uavhengig uttalelse

3. DEL III: Behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer når en sak er meldt inn til formell behandling i Redelighetsutvalget

3.1 Redelighetsutvalget

3.1.1 Redelighetsutvalgets mandat, ansvar og sammensetning

Det vises til vedlagt mandat for Redelighetsutvalget (Vedlegg 1).

3.1.2 Uttalelser i Redelighetsutvalget

Behandlingen i Redelighetsutvalget avsluttes ved at utvalget gir en skriftlig uttalelse. Redelighetsutvalget avgjør selv om deres uttalelse fattes i møte eller ved skriftlig sirkulasjon.

3.2 Saksforberedelse

Redelighetsutvalget skal uten unødig opphold sette i verk nærmere undersøkelse av saken. Før undersøkelser settes i verk, skal Redelighetsutvalgets medlemmer vurdere egen habilitet i samsvar med forvaltningslovens kapittel II¹⁶. Forvaltningslovens kapittel IV om saksforberedelse ved enkeltvedtak gjelder for disse undersøkelsene¹⁷.

Selv om saken allerede er forberedt av forskningsinstitusjonen, har Redelighetsutvalget et selvstendig ansvar for at saken er tilstrekkelig opplyst. Eventuelle supplerende undersøkelser skal derfor gjennomføres ved behov. Saken skal behandles av redelighetsutvalget innen rimelig tid (uten ugrunnet opphold).

Alle vesentlige trinn i prosessen skal noteres og det skal lages referater fra alle møter. Samtlige dokumenter som innhentes eller produseres i tilknytning til undersøkelsene av saken skal arkiveres.

Ved behov kan sekretær for Redelighetsutvalget bistå i gjennomføringen av nødvendige undersøkelser.

3.3 Uttalelser i saker om mulig brudd på forskningsetiske normer

I alle saker om mulig brudd på forskningsetiske normer, uavhengig av om saken behandles av forskningsinstitusjonen selv eller av Redelighetsutvalget, skal det gis en uttalelse hvor det alltid tas stilling til:

- a) Om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke

---

¹⁶ LOV-1967-02-10, § 6 flg.

¹⁷ LOV-2017-04-28-23, § 6 første ledd

- b) Om det foreligger systemfeil ved institusjonen
- c) Om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake¹⁸

Det skal foretas vurderinger etter bokstav b) og c) også i saker der det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer som ikke er innenfor definisjonen av vitenskapelig uredelighet. Uttalelser gitt av Redelighetsutvalget er å anse som anbefalinger. En slik anbefaling er ikke bindende for forskningsinstitusjonen og det er opp til institusjonen selv å bestemme hvordan saken følges opp internt. Forvaltningslovens kapittel V om enkeltvedtak gjelder for forskningsinstitusjonens og Redelighetsutvalgets uttalelser¹⁹. Dette innebærer blant annet at uttalelsen skal være skriftlig²⁰, at den skal begrunnes²¹, og at partene i saken så snart som mulig skal gjøres kjent med innholdet i denne²². Partene gis mulighet til å delta på informasjonsmøter separat hvor Redelighetsutvalget er representert. Møtene referatføres og referatene arkiveres.

3.4 Klageadgang

Uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt «vitenskapelig uredelig», kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget²³. Andre parter har ikke klagerett. Uttalelser med andre konklusjoner kan ikke påklages.

Forvaltningslovens kapittel VI om klage og omgjøring gjelder med de begrensninger som følger av forskningsetikkloven²⁴. Begrensningene som følger av forskningsetikkloven er først og fremst hvem som har klagerett (bare den som får en uttalelse rettet mot seg), hvilke saker som kan påklages (uttalelser om at noe er vitenskapelig uredelig) og at klageinstansen (Granskingsutvalget) har adgang til å omgjøre en uttalelse²⁵. Klager skal sendes til prorektor, som vurderer om uttalelsen skal omgjøres. Hvis uttalelsen opprettholdes helt eller delvis, oversendes klagen til Granskingsutvalget for endelig behandling. Klager føres opp som kopimottaker.

3.5 Avsluttende bestemmelser

3.5.1 Intern oppfølging i etterkant av behandling i Redelighetsutvalget

I henhold til offentlighetsloven²⁶ skal Redelighetsutvalget sende utvalgets uttalelse til partene (varsler, anklaget, evt. andre parter relevante for saken) og prorektor. Ved oversendelse til partene må det redegjøres for klageadgang og klagefrist. Det er seksjonsleder for HR (HiØ)/HR Direktør (Kristiania) og prorektors ansvar å følge opp uttalelsen internt i samråd med instituttleder og dekan, enten det gjøres ved bruk av statsansatteloven²⁷ eller dersom det skal følges opp på andre måter som ved inndragning av forskningstid, tilbaketrekking av artikler og liknende.

3.5.2 Ivaretagelse av partene når anklagen ikke fører frem (renvasking)

Om det ikke er påvist brudd på anerkjente forskningsetiske normer og saken avgjøres uten videre tiltak, skal prorektor sørge for at parten som er uriktig beskylt for uredelighet blir renvasket. I samråd med den tidligere påklagde skal prorektor gi støtte og ressurser som er nødvendig for å gjenoppta forskningen. Dersom kolleger og andre er kjent med mistanken, skal prorektor sørge for at det spres informasjon til kolleger og andre som er kjent med saken om at mistanken er vurdert, men førte ikke til noen uttalelse om brudd. Prorektor dokumenterer og arkiverer hvilke tiltak som ble tilbudt og igangsatt for renvaskingen.

Personen eller personene som i god tro varslet om mulig brudd på forskningsetiske normer, og der mistanken ikke ble verifisert gjennom behandling av saken, skal prorektor sørge for at varsler/varslerne ikke blir utsatt for represalier.

¹⁸ 20 LOV-2017-04-28-23, § 8

¹⁹ LOV-2017-04-28-23, § 6 første ledd

²⁰ LOV-1967-02-10, § 23

²¹ LOV-1967-02-10, §§ 24 og 25

²² LOV-1967-02-10, § 27

²³ LOV-2017-04-28-23, § 6 femte ledd

²⁴ LOV-2017-04-28-23, § 6 femte ledd

²⁵ Adgangen til omgjøring av en uttalelse uten klage ikke er begrenset av forvaltningsloven § 35.

²⁶ LOV-2006-05-19-16

²⁷ LOV-2017-06-16-67

3.6 Forholdet til Granskingsutvalget

HiØ og Kristiania skal fortløpende melde alle alvorlige saker om «mulige alvorlige brudd» på anerkjente forskningsetiske normer til det nasjonale Granskingsutvalget. Det inkluderer saker der det konkluderes med vitenskapelig uredelighet og der det ikke konkluderes slik. De mindre alvorlige sakene trenger ikke rapporteres. Granskingsutvalget kan behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ. Det betyr at de kan behandle saker som ikke er påklaget.

Granskingsutvalget har ikke mandat til å ilegge sanksjoner ved brudd på etiske normer²⁸.

---

²⁸ LOV-2005-04-01-15, § 4-13 første ledd